

ki so bile v ta namen cepljene, zanimali so se zdravniki vedno za to vprašanje.

Prve poskušnje so se vršile seveda na živalih. Za ta namen je bilo treba dobiti čistih davičnih „toksinov“. Dobiva se pa tako-le: Posoda se napolni z alkalično zmesjo, ki ima dva odstotka peptona v sebi. Ta zmes se cepi po natančnem čiščenju s svežimi, jako strupenimi davičnimi bacili, in vse se ogreje na 37° C. Ko minejo trije ali štirje tedni, tedaj je ta zmes vsa preplavljena s „toksini“ in se lahko uporabi. Tekočina se najprej dobro precedi, potem pa se v dobro zatrjenih temnih posodah shrani, da ne pride svetloba ali gorkota do nje. Takega „toksina“ jedna desetina kubičnega centimetra umori v 48—60 urah morskega prešička, ki je težak jeden kilogram.

Če se pa „toksini“ le v majhnih množinah cepijo v dotično žival, navadi se polagoma strupa. V nekaterih tednih se lahko vbrizgnejo v žival brez škode take množine „toksinov“, ki bi jo od začetka kmalu umorile. Taka žival je sedaj „imunizovana“, kakor bi rekli; oborožena zoper davične bacile.

Žival je prebila bolezen, in njena kri je polna protistrupa ali „antitoksinov“.

Ako se sedaj izpusti taki živali kri, in se iz krvi izčisti sama krvnica, imamo protistrup proti davici, ker je krvnica polna „antitoksinov“.

Telo bolnikovo deluje sicer samo na to, da se v njem izcimi tak protistrup. Toda večinoma je preslabo in omaga. Če pa bolnikovi krvi pomagamo s tem, da ji damo protistrupa, ustavi se lože boleznin in jo premaga. V ta namen se vbrizgne v bolnikovo kri nekoliko take živalske krvnice, ki že ima v sebi protistrup, in s tem se pride naravi na pomoč, da ozdravi. To zdravilo, ta krvnica, se imenuje „zdravilni serum“.

Poskusi še nikakor niso dokončani, a že sedaj se slišijo jako ugodni glasovi o novem zdravljenju davice. Seveda so tudi nasprotniki takega zdravljenja. Nasprotovanje ne bo nikomur v škodo, pač pa se bo stvar natančneje preiskala, temeljito pretehtala, večkrat poskušala, da se naspoled dožene resnica.

Ako se „zdravilni serum“ vbrizgne v kri zdravemu človeku v majhni množini, tedaj ga ob času nalezljive boleznin obvaruje, da je ne dobi.

Načelo je isto, kakor pri cepljenju kóz, ki se je pri nas že popolnoma udomačilo. Četudi ima to cepljenje še nasprotnike, vendar pripoznava velika večina ljudij, da je dobrota za človeštvo. — Pot je sedaj narisana, po kateri je hoditi; varovati se morajo le učenjaki, da je ne zgrešé. Če obvelja ta iznajdba, storili smo zopet velikanski korak v napredovanju za blaginjo človeštva.

Sevnica.

(Spisal Ivan Kunstič.)

Kadar se voziš od Zidanega mosta proti Zagrebu, voziš se dolgo do prve postaje, ki je Sevnica. Ta štajerski trg leži ob levem bregu Save in ima 800 prebivalcev. Tukaj je sedež okrajnega sodišča in davkarije. Hiše so večinoma jednonadstropne, nekaj je pa tudi pritličnih. Glavna ulica je precéj dolga in široka; krasé jo štirje novi železni vodnjaki. Na lepem trgu stoji velika župna cerkev sv. Nikolaja, zidana v romanskem, posamezni deli tudi v gotskem zlogu, kakor tudi podružna cerkev sv. Florijana. V Sevnici se nahaja štirirazredna ljudska šola.

Da je Sevnica tako lična, snažna in redna, to štejem v hvalo tukajšnjemu „društvu za olepševanje trga“, ki vsako leto v ta namen žrtvuje nekaj denarja.

Sevnica slovi radi znamenitih živinskih sejmov in izvrstnih jabolk, znanih z imenom „sevniške voščénke“, katerih se mnogo drago po-

prodá. Znamenita je pa tudi kupčija z vsakovrstnimi pridelki v jesenskih časih.

Na severni strani trga na griču se dviga velikanski grad s štirimi stolpi, z lepim vrtom (parkom) in s krasnim razgledom. Starinski spisi spričujejo, da je ta grad jako star. Sevnica se namreč omenja že leta 859. po Kr., ko je tedanji vladar Ludovik Nemški, vnuk Karola Velikega, podaril grajščino solnograškemu nadškofu Luipramu. Za cesarja Maksimilijana I., zadnjega viteza, pa je prišla zopet pod državno oblast. Na desni strani grajščinskih durij je bil vzidan rimljanski kamenit spomenik; tega pa so z dvema rimljanskima sarkofagoma, ki sta se izkopala v okolici sevniški na nekem griču, katerega ljudstvo imenuje „ajdovska hiša“, prepeljali v graški Joanneum okoli l. 1860.

Čudovita je tako imenovana „Lutrova klet“ z nizkim stolpom, ki je kakih 25 korakov oddaljena od grada. Zidana je v bizantinskem zlogu

in je bila nekdanj katoliška cerkev. Ob času luteranstva, ki se je razširilo tudi v tem kraju, opravljali so tukaj tudi luteransko službo božjo. Nad durmi pa je napis:

Nu pana boga mi houfanje,

t. j. le v Boga verujem, on je moje upanje.¹⁾

Na vshodni strani Sevnice se dviga prijazen holmec, znan z imenom Vrtača, na kateri se vijejo senčnati sprehodi z lepim razgledom. Iz

¹⁾ Ta klet je bila pred devetimi leti še popolnoma poslikana, seveda se je zaradi starosti komaj še poznalo, kaj podobe predstavljajo, a toliko se je videlo, da predstavljajo svetnike. Pri velikem oltarju, ki je bil na vshodni strani te cerkve, bilo je pač še prav dobro določiti, kar

Sevnice proti zahodu tik Save vodi lep, dolg kostanjev drevored, od koder se pride na kolodvor in na most, ki vodi preko Save na Kranjsko.

Sploh ima Sevnica sama, kakor tudi okolica lepa šetališča ter jako ugodno in zdravo podnebje. Ob toplém poletju prihaja sem zdraviti se mnogo gostov, večinoma Hrvatov in Italijanov, katerim ugaja kopanje v Savi.

je pisec teh vrstic sam videl, da sta na desni in levi strani bili podobi s krono na glavi, in nad krono na desni R. DA. in na levi R. SA. t. j. kralj David in kralj Salomon. Le škoda, da je takrat grad prišel drugemu posestniku v roke, ki je dal vso klet pobeliti.

Slovenski koledarji in koledarniki.

(V 100letni spomin prve Vodnikove in v 50letni spomin prve Bleiweisove „Nove Pratique“ spisal Josip Benkovič.)

(Dalje.)

Staroslovenci so po sv. bratih Cirilu in Metodiju dobili krščansko vero in ž njo tudi navadna imena mesecev. To nam spričuje staroslovenski Ostromirski koledar iz leta 1057., ki navaja običajna latinska imena mesecev; le januarju je dostavljeno „prosinec“ in avgustu „zarev“, pri drugih ne zasledimo slovenskega imena.

Vsi omikani narodi romanske, germanske in tudi slovanske krvi so se poprijeli istih latinskih mesečnih imen, katere so vsak le nekoliko po svoje prikrojili. Poleg teh so nadeli mesecem še posebna imena v svojem lastnem jeziku, ki so povzeta po istodôbnem vremenskem stanju ali pa po istodôbnih gospodarskih opravilih.¹⁾ Vendar so obveljala povsodi še stara latinska imena.

Le nekateri slovanski narodi: Poljaki, Čehi, Slovaki, Hrvati in Slovenci so izkušali za stalno uvesti pristne domače mesečne naslove in opustiti latinske. Tako so v začetku tega stoletja imeli vsi ti slovanski rodovi 34 raznih mesečnih imen, zaradi katerih so se celó prepirali med seboj.

Tudi na Slovenskem ni bilo brez take „pratikarske vojske“. Sledila je kmalu za „abecedno vojsko“, a vršila se je prav pohlevno. Vendar moramo reči, da se še do danes ni do cela doglala, ker še sedaj rabimo deloma latinska, de-

¹⁾ Nemcem je skoval domača mesečna imena bojda sam cesar Karol Véliki. Tekom časa so jih razni pratikarji tako namnožili, da je imel vsak mesec po pet in še več imen. Zato je nastala v ljudstvu velika zmešnjava.

loma slovenska mesečna imena. Najbolj se čuti ta razlika v naslovih raznih časnikov naših.

„Pratikarska vojska“ zaradi mesečnih imen se je vnela leta 1845., ko je prva Bleiweisova „Nova Pratika“ prišla na svetlo. Povod tej malenkostni slovstveni praski je dal mesec november, katerega so poprejšnje pratike imenovale „listognoj“, Bleiweisova pa mu je nadela ime „listopad“.¹⁾

Pred vsem se ozrimo v zgodovino slovenskih mesečnih imen! Za onim že omenjenim Ostromirskim koledarjem (1057) imamo najstarejši novoslovenski zapisnik teh imen v onem rokopisu iz Loke, katerega hrani sedaj dvorna knjižnica na Dunaju. Segal celó v leto 1466. Ta navaja sledeče imena: prosynicz, setstzan, susecz, maly trawen, weliki trawen, bobouczzwett, maly serpan, weliky serpan, poberuch, listognoy, kozopersthk, gruden.

Drugič čitamo slovenska imena mesecev v Trubarjevem koledarju iz l. 1582. v ti-le vrsti: prosinic, siečan, sušec, malitravan, veliki traun, serpan, kimouc, jesenik, kozopersk, listognoj, gruden.

Pratika iz l. 1726. in naslednje imenujejo mesece tako-le: prošenic, sičan, sušec, mali travèn, veliki travèn, rožni cvejč, mali serpan, veliki serpan, kimovic, kozapersk, listovgnuj, gruden.

¹⁾ „Od tistega časa, kar so slovenski pratikarji pred štirimi leti listognoj podorali in namesto njega listopad — ne vem ali raz poljskega ali raz češkega debla — vkljub južnim Slovanom, ki imajo listopad en mesec poprej, v našo pratiko vkladli, zaslišalo se je več glasov, kateri so jeli ravno tako pridno nova imena mesecev kovati in priporočevati, kakor svoje dni črkarji črke.“ Tako piše Mih. Peternel l. 1849. v „Novicah“.